

Mustafa İrfan Tansel (1909-1999)

Orgeneral, Hava Kuvvetleri Komutanı, Ottawa Büyükelçisi.

Mustafa İrfan Tansel, 1909'da İstanbul'un Fatih semtinde doğdu. Babası Emin Bey annesi ise İsmet Hanım'dır. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da, lise eğitimini ise Kuleli Askeri Lisesi'nde tamamladı. 12 Mayıs 1928'de İstanbul Harp Okuluna girdi. 1930 yılında Harp Okulundan asteğmen olarak mezun oldu. 29 Ekim 1930'da teğmenliğe terfi etti. Harp Okulu mezuniyetinin ardından Hava Okulu'nda pilot eğitimi alarak 1932'de bu eğitimini tamamladı. 30 Ağustos 1934'te üsteğmenliğe terfi etti. Bu süreçte İhsan Hanım ile evlendi ve 1934 yılında oğlu Mete Tansel dünyaya geldi.

İrfan Tansel, çeşitli hava birliklerinde görev yaptı. 30 Aralık 1932-18 Aralık 1937 arasında Eskişehir'de 1'nci Tayyare Alayında, 19 Aralık 1937'den 10 Kasım 1938'e kadar ise Kütahya'da 4'ncü Tayyare Alayında görev icra etti. İrfan Tansel, Kütahya'da üsteğmenliği döneminde yurt dışı görevlerde bulundu. 5 Ekim 1938'de kara, deniz ve hava ordusuna sipariş edilecek silahlar için İngiltere'ye gönderilen ekip arasında yer aldı. Bu ekipte Üsteğmen Yüzbaşı Enver Akoğlu ve Üsteğmen Suat Alev de bulunuyordu. Ekip İngiltere'de hazırlanmış olan av tayyarelerini mahallinde tecrübe etmek üzere gönderilmişti. Ardından Kayseri Tayyare Fabrikasında 10 Kasım 1938-6 Nisan 1940 arasında görev yaptı. 30 Ağustos 1939'da yüzbaşılığa nasbedildi. 6 Nisan 1940-15 Nisan 1944 arasında İzmir'de 3'ncü Tayyare Alayına görevlendirildi. Bu görevi sırasında İngiltere'den alınan Tomahok tayyarelerini Türkiye'ye getirmek üzere Genelkurmay Başkanlığı tarafından 1941'de Mısır'a gönderilen dört kişilik ekibin içinde yer aldı. Bu ekipte Üsteğmen Muzaffer Sana, Kemal Yada ve Mustafa Azıklı da bulunuyordu. Şubat 1942'de ABD'den gelen tayyareleri teslim almak üzere Mısır'a gönderilen ekip arasında da yer aldı.

15 Nisan 1944'te İzmir'de 6'ncı Tayyare Alayında görevlendirildi. Bu görevini 1 Kasım 1944 tarihine kadar sürdürdü. 1 Kasım 1944'te İstanbul Harp Akademisine girdi. Buradaki tahsilini 23 Ağustos 1947'de tamamladı. Akademinin ardından 28 Ağustos 1947'de Merzifon'da 4'ncü Tayyare Alayı Filo Komutanlığına atandı. Merzifon'daki görevi 1 Eylül 1948'de sona erdi. Merzifon görevi sırasında 1948'de Milli Savunma Bakanlığının üç hava kurmay subayına kıdem zammı verilmesi teklifi hükümetçe uygun bulundu ve Hava Kurmay Binbaşı İrfan Tansel (İstanbul), Saim Arman (Aksaray), İhsan Göymen (Kastamonu) kıdem zammı aldı. 2 Eylül 1948'de Ankara Genelkurmay Harekât Başkanlığına

atandı ve bu görevini 30 Aralık 1948'e kadar sürdürdü. 30 Aralık 1948'de Ankara Hava Kuvvetleri Komutanlığı Harekât Başkanlığı görevine tayin edildi. 30 Ağustos 1949'da Yarbaylık rütbesine getirildi. Harekât Başkanlığı görevi 25 Kasım 1950'ye kadar devam etti.

28 Kasım 1950-13 Haziran 1952 tarihleri arasında Paris Hava Ataşesi olarak görevlendirildi. 13 Haziran 1952-22 Temmuz 1953 arasında Paris Shape Karargâhında Avrupa Müttefik Kuvvetler Teşkilatı Eğitim Dairesinde teşkilat subayı olarak bulundu. Yurt dışı görevinin ardından 30 Temmuz 1953'te Balıkesir'de 9'ncü Hava Üs Komutanlığına Uçuş Grup Komutanı Muavini olarak atandı. Bu görevini 30 Ağustos 1954'e kadar sürdürdü. Balıkesir görevi sırasında yine Balıkesir'de bu defa 9'ncü Üs Komutanlığına yükseldi. Bu görevini 30 Ağustos 1954-28 Ağustos 1955 tarihleri arasında icra etti. 29 Ağustos 1955'te Diyarbakır 8'nci Üs Komutanlığına atandı. Bu görevde iken 1956 yılında Tuğgeneralliğe yükseldi. Buradaki görevi 17 Eylül 1956'da sona erdi. Aynı tarihte Diyarbakır 3'ncü Hava Kuvvetleri Komutanlığı görevine tayin oldu ve 3 Eylül 1957'ye kadar görevine devam etti. 4 Eylül 1957'de Eskişehir'de 1'nci Hava Kuvvetleri Komutanlığına atandı. Görevini icra ederken 1958'de Tümgeneralliğe terfi etti. Buradaki görevi 4 Eylül 1958'de sona erdi. 4 Eylül 1958-3 Ağustos 1960 arasında İzmir'de 6. ATAF Kurmay Başkanlığı, 3 Ağustos 1960-16 Ağustos 1968 arasında ise Ankara'da Hava Kuvvetleri Komutanlığı görevlerinde bulundu.

27 Mayıs 1960 darbesi ve sonrasında yaşanan gelişmeler İrfan Tansel'in yaşamında önemli bir dönüm noktası oldu. Zira darbeden sonra Haziran 1960'ta İzmir Valiliğine getirildi. Aynı yıl Korgeneralliğe terfi etti. 3 Ağustos 1960'ta Hava Kuvvetleri Komutanlığına atandı. Ayrıca "General İrfan Tansel Olayı" olarak adlandırılan ve ordudaki generaller arasındaki bölünmeyi işaret eden bir gelişmenin de öznesi oldu. Kara Kuvvetleri Komutanlığı Lojistik Başkanlığını yapan Cemal Madanoğlu'nun önderliğinde 27 Mayıs 1960 gecesi gerçekleştirilen darbe ile silahlı kuvvetler yönetime el koydu. Ordu İç Hizmet Kanunu'nun 34'üncü maddesi gereğince meclis dağıtıldı ve iktidar geçici olarak Haziran 1960'tan itibaren 38 kişiden oluşan Millî Birlik Komitesine emanet edildi. Millî Birlik Komitesinin başkanlığına Orgeneral Cemal Gürsel getirildi. Gürsel, Başbakan, Millî Savunma Bakanı ve Başkomutanlık görevlerini de üstlendi. İhtilalden kısa zaman sonra Milli Birlik Komitesi içerisinde iktidarın devredilmesi ve seçimlerin yapılması ile ilgili hususlarda görüş ayrılıkları başladı. Komite içerisinde gruplaşmalar oluştu. Alparslan Türkeş'in önderliğindeki grup, ihtilalin başarıya ulaşması için komitenin dört sene iktidarda kalmasını ve bu süre sonunda seçimlere gidilmesini savunuyordu. Bu fikre karşı çıkan diğer grubu ise CHP ile temas içindeydi ve seçimlerin bir an önce yapılmasını, iktidarın İnönü'ye verilmesini istiyordu. Eylül 1960'a gelindiğinde komite üyeleri arasında kutuplaşma derinleşti. Üyeler birbirlerini tasfiye etmek için gizli çalışmalar yapmaya başladı. İhtilalin ilk döneminde Türkeş'e itimat eden Cemal Gürsel bilahare fikrini değiştirdi ve Cemal Madanoğlu ile görüşerek Alparslan Türkeş ve ekibinin tasfiye edilmesi gerektiğine kanaat getirdi. Nihayet Türkeş ile birlikte 13 subay komite üyeliğinden el çektirilerek çeşitli yurt dışı görevlerine tayin edildi. Milli Birlik Komitesinden 14 kişinin tasfiye edilmesi orduda kamplaşmayı arttırdı. Ordu bütünlük içerisinde çalışamaz hale geldi. Ordu içerisinde yaşanan bu bölünmeyi engellemek için Nisan-Mayıs 1961'de general ve albaylardan oluşan "Silahlı Kuvvetler Birliği (SKB)" adında bir teşkilat kuruldu. Örgütün liderliğini Hava Kuvvetleri Komutanı İrfan Tansel üstlendi. Generallerin önderliğini İstanbul'da 66. Tümen Komutanı Faruk Güventürk ve Harp Akademileri Komutanı Faruk Gürler yapıyordu. Albayların önderliği ise Ankara'da Harp Okulu Komutanı Talat Aydemir'e verilmişti. SKB'nin zaman içinde güçlenmesi Cemal Gürsel'i rahatsız etti. Gürsel, birliğin tasfiye edilmesi için harekete geçti ve bu hususta Cemal Madanoğlu, Sıtkı Ulay ve Osman Köksal ile görüştü. Yapılan tasfiye planına göre ilk etapta birliğin liderliğini üstlenen İrfan Tansel emekli edilecekti. Ancak Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay, bu kararın tepki yaratacağını ifade ederek duruma itiraz etti. Bunun yerine Tansel'in Washington'a atanması kararlaştırıldı. Tansel, Hava Kuvvetleri Komutanı

iken 1961'de Washington Türk Askeri Müşavir Heyeti Başkanlığına tayin edildi. Bu sebepten Hava Kuvvetleri Komutanlığı 1 Haziran 1961'de sona erdi. Silahlı Kuvvetler Birliği, İrfan Tansel'in görevinden alınıp, ABD'ye tayin edilmesini bir tehdit olarak algıladı ve atamanın engellenmesi için harekete geçti. Talat Aydemir, örgütün lideri olan Tansel'in görevine geri dönmesi için desteğini açıkladı ve Tansel'i evinde ziyaret etti. Ziyaret sırasında Talat Aydemir, Tansel'e "Kara Kuvvetleri'ni temsilen geliyoruz. Atanmanız SKB'nin prensiplerine aykırıdır. Sizi iki gün içinde makamınıza oturtacağız" dedi.

Bu doğrultuda Talat Aydemir, 7 Haziran 1961'de Cemal Gürsel'e Silahlı Kuvvetler Birliği adına 6 maddeden oluşan bir ulti matom gönderdi. Bu ulti matomun ilk maddesinde İrfan Tansel'in önceki vazifesi olan Hava Kuvvetleri Komutanlığına iadesi isteniyordu. Bu arada bu ulti matomun verilmesinin hemen akabinde Hava Kuvvetlerine ait jetler Ankara'da alçak uçuş yaptı. Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay, SKB'ye katıldığını duyurdu. Gelişmeler neticesinde Cemal Gürsel, İrfan Tansel'i Hava Kuvvetleri Komutanlığına yeniden önerdi. Tansel, Bakanlar Kurulu kararıyla 12 Haziran 1961'de Hava Kuvvetleri Komutanlığına tekrar tayin edildi. Tansel'i Washington'a götüren uçak SKB'ye mensup jetler tarafından sınırı geçmeden geri çevrildi ve Tansel uçaktan indirilerek görevine iade edildi. Neticede Cemal Gürsel ve ekibi tarafından tasarlanan İrfan Tansel ve SKB'yi tasfiye etme harekâtı başarısızlıkla sonuçlandı. Bu olayın ardından Milli Birlik Komitesi'nin gücü kırıldı. Bundan sonra asıl güç odağı Silahlı Kuvvetler Birliği oldu.

İrfan Tansel'in 27 Mayıs 1960 ihtilalinden sonraki dönemi de hayli ilginç olaylara sahne oldu. Darbeden sonra Türkiye'de 15 Ekim 1961'de genel seçimler yapıldı. Ancak seçimlerde ilginç bir tablo oluştu. Demokrat Partinin (DP) çizgisinde görülen Adalet Partisi (AP) % 34,8 ve Yeni Türkiye Partisi (YTP) de % 13,7 gibi hatırı sayılır oylar aldı. DP çizgisinde siyaset izleyen bu iki partinin toplam oy oranı % 48,5 oldu. Buna karşın CHP % 36,3 ve Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) % 14 oy oranına ulaştı. Bu sonuç 27 Mayıs darbesiyle DP'nin iktidarına son veren bazı komutanları tedirgin etti.

Tansel, Talat Aydemir tarafından 22 Şubat 1962'de yapılan birinci darbe girişimi ve 21 Mayıs 1963'teki ikinci darbe girişiminde hükümet yanlısı davrandı. Hava Kuvvetleri Komutanı olarak Talat Aydemir tarafından başlatılan askeri darbenin bastırılmasında önemli bir rol oynadı. Aydemir'in birinci darbe girişiminin haber alınması üzerine Başbakan İsmet İnönü, dönemin Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cevdet Sunay ve Hava Kuvvetleri Komutanı Korgeneral İrfan Tansel ile bir toplantı gerçekleştirdi ve komuta kademesinden bazı isteklerde bulundu. Bu isteklerden biri ordu içinde hükümet karşıtı olan ve darbe hazırlığı içinde bulunan subayların başka yerlere nakledilerek pasif hale getirilmesi idi. Bunun üzerine Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay ve kuvvet komutanları harekete geçerek darbeyi önlemeye çalıştı. Sunay, 19 Şubat 1962'de darbe teşebbüsü içinde olan albaylarla bir toplantı yaptı. Toplantıya Hava Kuvvetleri Komutanı İ. Tansel dâhil olmak üzere Kara Kuvvetleri Komutanı Muhittin Önür, Jandarma Genel Komutanı Abdurrahman Doruk katıldı. Toplantıya darbe teşebbüsünde bulunan Talat Aydemir, Necati Ünsalan ve Selçuk Atakan da dâhil oldu. Bu toplantı sonucunda İstanbul'daki eylemci subaylar darbeden vazgeçirildi ancak Ankara'daki subayları vazgeçirmek mümkün olmadı. Bu tarihten sonra Talat Aydemir, Harp Okuluna harekât emri vererek darbe girişimini başlattı. Harp Okulu öğrencilerinin Dikmen yolunu kesmesi üzerine Hava Kuvvetleri Komutanı Tansel, öğrencilere, eylemlerine devam etmeleri durumunda, karşılarında Hava Kuvvetlerini bulacaklarını bildirdi. Bu ulti matom önemli bir sonuç doğurdu. Talat Aydemir emrindeki birlikler arasında darbenin başarısına olan inanç azaldı. İsmet İnönü'nün gece boyunca Talat Aydemir ile yaptığı pazarlık sürdü ve nihayet Aydemir ve arkadaşları direnmenin olanaksızlığını anlayınca İnönü'nün "emekli edilmek suretiyle af edilecekleri" önerisini kabul etti ve 22 Şubat'ta darbe girişimi başarısız oldu. 22 Şubat olayının bastırılmasında Hava Kuvvetleri etkin bir rol üstlenmişti. Ancak Hava Kuvvetleri içinde

bulunan bazı subaylar arasında İrfan Tansel'in sivrilmesi rahatsızlık yarattı. Bu amaçla Tansel'in gücünü kırmak için bazı subaylar harekete geçti ve Mucip Ataklı'yı komutan olarak görmeye başladı. Bunun üzerine Tansel, durumu Cemal Gürsel, Cevdet Sunay ve Başbakan İsmet İnönü'ye bildirdi ve Tansel'e muhalefet eden on bir havacı subay emekli edildi.

22 Şubat gecesinin korkulu saatleri bir süre sonra unutuldu. Bu arada Talat Aydemir ve arkadaşlarının affedilmesi Meclis Genel Kurulunda görüşülürken İnönü ile koalisyonda bulunan Adalet Partisi, Yassıada mahkûmlarının da affını gündeme getirdi. Bu durum hükümette rahatsızlık yaratmakla kalmadı koalisyonun da sonunu hazırladı. Talat Aydemir, ona bağlı subaylar ve Harbiyeliler ile 21 Mayıs 1962 gecesini yeni bir darbe girişiminde bulundu. Başta İrfan Tansel olmak üzere kuvvet komutanlarının tamamı Talat Aydemir'in başlattığı darbeyi bastırmak için harekât yürüttü. Sonuçta ayaklanmacılar tutuklandı, Talat Aydemir ve Fethi Gürcan idam edildi.

İrfan Tansel'in Hava Kuvvetleri Komutanlığı sırasında 1964 Kıbrıs (Erenköy) Hava Harekâtı gerçekleştirildi. Başarılı olarak icra edilen bu hava harekâtıyla Erenköy ve civarında Rumlar tarafından kuşatılmış Türk direnişçileri kurtarıldı. Kıbrıs Türklerinin ve Türk direnişçilerinin adadaki konumu güçlendirildi. Bu operasyonla Rum birliklerine önemli kayıplar verdirildi ve Kıbrıs'ın elden çıkması önlenmiş oldu. İsmet İnönü ve İrfan Tansel'in harekâtı düzenleme hususundaki kararlılığı Kıbrıs'taki Türk mukavemet gücünün yaşamasını sağladı. Kıbrıs (Erenköy) Hava Harekâtına bizzat katılan ve o dönemde 181. Filoda Hava Pilot Teğmen olarak görev yapan Kaya Konakkuran, anılarında harekâta karar verilmesi ve icra sürecini İrfan Tansel'in konuşmasına dayanarak aktarmaktadır. Yazılanlara göre İrfan Tansel, harekâtın başarıya ulaşmasından sonra harekâtı icra eden 181. Filoyu tebrik etmek üzere İncirlik Üssüne geldi. Burada yaptığı konuşmada harekâtle ilgili tafsilatlı bilgiler verdi. Anılan konuşmada Hava Kuvvetleri Komutanının, harekâtın başarıya ulaşmasında İsmet İnönü ile uyumlu bir çalışma içinde olmasının etkili olduğunu ve harekâtın gerçekleştirilebilmesi için hükümeti bir oldubitti ile ikna ettiklerini dile getirdi.

Tansel'e göre; 1960 Londra ve Zürih Antlaşmalarından sonra Megali İdea çerçevesinde Türkleri yok etme ve adayı ele geçirme planının sona ereceği düşünülüyordu. Ancak bu mümkün olmadığı gibi koşullar Türklerin aleyhine işledi. Tansel, Kıbrıs'taki Türk mücahitlerinin büyük bir bölümünün son savunma kalesi olan Erenköy'de bulunduğunu ve buranın da kuşatma altına alındığını belirtti. Böylece Rumlar, Türk mukavemet gücünü bitirmeyi amaçlamışlardı. Bu duruma müdahale edilmesi gerekiyordu. Türkiye uluslararası alanda destek alamıyor ve diğer ülkeler bu duruma seyirci kalıyordu. Hatta bu tutumları nedeniyle diğer ülkelerin sanki Rumların netice almasını tercih ediyor izlenimi verdiklerini dile getirmişti. Bu noktada Türkiye'nin kendi karar ve iradesiyle harekâta geçmesi gerekiyordu. Yapılacak operasyon baskın tarzında, taarruz şeklinde, birkaç saat içinde sonuca gidebilecek Hava Kuvvetleri ile mümkün olabilecekti. Fakat bu kararın Büyük Millet Meclisinde alınması gerekli idi. Ancak zaman yoktu. Çünkü harekâtın bir gün içinde karar verilip uygulanması gerekiyordu aksi halde geç kalınmış olacaktı. Harekâtın yapılabilmesi için ikinci yol Bakanlar Kurulu kararının alınmasıydı. Ancak Başbakan İnönü bir koalisyon hükümetinin başındaydı ve müdahale kararı aldırılmak kolay değildi. Nitekim İsmet İnönü'nün girişimi diğer parti liderleri tarafından tehlikeli ve çok riskli olduğu gerekçesiyle kabul görmedi.

Kıbrıs (Erenköy) harekâtının kararını hükümetten geçirme meselesini harekâtın başarıya ulaşmasından sonra İncirlik'te harekâta katılan askerlere seslenişinde ayrıntısıyla dile getirdi. Tansel, harekâtın başlatılması ile ilgili şunları ifade etti:

“Başbakan İnönü beni çağırdı ve baş başa bir görüşme daha yaptık. Ben en geç yarın bu harekâtı yapmazsak Erenköy düşer ve Kıbrıs ile ilgili tüm hayallerimiz söner, tekrar eski duruma asla dönemeyiz. Kıbrıs'ı

kaybetmemize bir gün var, en büyük riskleri de taşısa yarın mutlaka en geç öğleden sonraya kadar taarruz kararı almalıyız, diyerek durumun aciliyetini arz ettim. Çok deneyimli bir asker ve devlet adamı İnönü, o zaman yarın karar aldirmaya çalışacağım siz de Bakanlar Kuruluna gelin. Şayet onları ikna teşebbüsünde muvaffak olamazsam size bir işaret yapacağım, o zaman toplantıdan çıkarak ilk kalkacak uçaklara kalk emri verin ve toplantı salonuna gelerek uçakların havalandığını geri dön kodu da olmadığından geri döndürme imkânımızın olmadığını, zira daha önce İncirlik üssüne kritik taarruz saatinin önceden bildirildiğini o kritik zaman aşıldığında her şeyin biteceğini bildirin. Aynen uyguladım ve bu bilgi bakanlara büyük bir sürpriz oldu, ancak yapılacak başka bir şey olmadığından onlar da Başbakanın bu kararına uymak durumunda kaldılar. Hep birlikte bana gazanız mübarek olsun, bizlerin endişe ettiği gibi içinden çıkılmayacak bir durumla karşılaşmayız inşallah diyerek tebrik ettiler. Sizler bu müdahaleyi bu zor şartlar altında gerçekleştirdiniz. Sayın Başbakan İnönü'nün cesaret ve üstün askeri ön sezisi olmasa bu görev asla başarılamazdı”.

Tansel, Hava Kuvvetleri Komutanlığı sırasında Orgeneralliğe terfi etti. Bilahare Federal Almanya Savunma Bakanlığının daveti üzerine 2-11 Nisan 1963'te hükümeti temsilen Almanya'da bulundu. 16 Ağustos 1968'de emekliye ayrıldı. Askerlik mesleğini icra ederken çok sayıda nişan ve madalyaya sahip oldu. ABD Liyakat Madalyası, Milliyetçi Çin Madalyası, Yugoslavya 5'inci Derece Kuruna Madalyası, Güney Kore Madalyası, Afgan Madalyası bunlardandı.

M. İrfan Tansel askerlikten emekli olduktan sonra sivil görevlerde bulundu. 8 Ekim 1968'de Dışişleri Bakanlığının teklifi, Bakanlar Kurulunun kararı ve Cumhurbaşkanı'nın imzasıyla Ottawa Büyükelçiliğine atandı. Kanada'da elçilik yaptığı dönemde Türkiye ile Kanada arasında yapılan ticari ilişkilerde rol oynadı. Kanada İhracatı Geliştirme Kurumu (EDC) ile yapılacak finansman antlaşmalarında hükümet tarafından yetkili kılındı. Üstlenmiş olduğu görevleri başarıyla sürdürdü ve rahatsızlığı nedeniyle 14 Eylül 1999'da vefat etti.

Feyza KURNAZ ŞAHİN

KAYNAKÇA

Arşivler

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA),

BCA, 30.18.1.2/84-88-16, 5 Ekim 1938.

BCA, 30.10.0.0/47-303-13, 9 Aralık 1941.

BCA, 30.18.1.2/97-118-7, 14 Şubat 1942.

BCA, 30.11.1.0/200-21-4, 2 Ağustos 1948.

BCA, 30.18.1.2/169-16-18, 27 Mart 1963.

BCA, 30.18.1.2/225-74-12, 8 Ekim 1968.

BCA, 30.18.1.2/292.98.2, 27 Aralık 1972.

BCA, 30.18.1-2/160-31-17, 12 Haziran 1961.

BCA, 30.18.1.2/252.41.9, 29 Mayıs 1970.

Resmi Evrak

Milli Savunma Bakanlığı Genelkurmay Başkanlığı Personel Başkanlığı, E-83534191-560.01.01-1646510 Numaralı ve 13 Şubat 2023 tarihli olup talebim üzerine tarafıma gönderilen ve Özlük dosyasındaki bilgileri içeren resmi yazı.

Milli Savunma Bakanlığı Genelkurmay Başkanlığı Personel Başkanlığı, E-83534191-903.99-1669328 Numaralı ve 27 Mart 2023 tarihli olup talebim üzerine tarafıma gönderilen ve Özlük dosyasındaki bilgileri içeren resmi yazı.

Sürelî Yayınlar

“Askerî Terfî Listesi Çıktı”, **Akşam**, Sene 31, No. 11092, s. 29 Ağustos 1949, s. 2.

“Ordu Terfî Listesi”, **Ulus**, Yıl 29, No. 10118, 30.08.1949, s. 5.

“Terfî Eden Hava Subayları”, **Vakit**, Yıl 22, S 7774, 1 Eylül 1939, s. 2.

Telif ve Tetkik Eserler

ÇAKMAK, Diren, “Türkiye’de Asker-Hükümet İlişkisi: Albay Talat Aydemir Örneği”, **Gazi Akademik Bakış**, C 1, S 2, Yaz 2008, s. 35-68.

ÇAVDAR, Tevfik, **Türkiye’nin Demokrasi Tarihi (1950’den Günümüze)**, İmge Kitabevi, 3. Baskı, Ankara 2004.

DEMİR, Şerif, “27 Mayıs 1960 Darbesinin Gölgesinde Millî Birlik Komitesi ile Silahlı Kuvvetler Birliği Arasındaki Güç ve İktidar Kavgası”, **XVIII. Türk Tarih Kongresi Kongreye Sunulan Bildiriler, Askerî Tarih - Ayaklanmalar, İsyânlar, Darbeler ve İhtilaller Tarihi**, C. VI, Haz. S. Nurdan - M. Özler, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara 2022, s. 749-769.

DEMİR, Şerif, **Türkiye’de Askerî Darbeler ve Vesayet**, Türk İdari Araştırmaları Vakfı (TİAV) Yay., Ankara 2020.

DEMİR, Yeşim, “Albay Talat Aydemir’in Darbe Girişimleri”, **Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları (CTTAD)**, V/12 (2006/Bahar), s. 155-171.

DEMİR, Yeşim, **1960-1980 Yılları Arası Türkiye’nin Orta Doğu Politikası**, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, İzmir 2007.

KOÇAK, Cemil, **Darbeler Tarihi**, Timaş Yay., İstanbul 2016.

TALU, Murat, **Albay Talat Aydemir’in Darbe Girişimleri ve Yargılanmasının Türk Kamuoyuna Yansımaları**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 2022.

TAŞPINAR, Gül Tûba, **27 Mayıs 1960 Askerî Darbesi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1996.

TEMEL, Mehmet - DOĞANER, Yasemin, “27 Mayıs 1960 Darbesi”, **Atatürk Ansiklopedisi**, 27/05/2023 tarihinde <https://aturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/27-mayis-1960-darbesi/?pdf=5463> adresinden erişilmiştir.

İnternet Kaynakları

Emekli Hava Pilot Tümgeneral Kaya Konakkuran, 1964 Kıbrıs (Erenköy) Hava Harekatı Anıları, 181. Filo, Ağustos 1964,

Diyarbakır. <https://www.havaciyiz.com/Anilar162.htm>, (Eriřim Tarihi 10.03.2023).

<https://www.hvkk.tsk.tr/ExCommander/Detail/hvkk?id=100&cmId=88> (Eriřim Tarihi 12.04.2023).

Metin Görseli

<https://www.hvkk.tsk.tr/ExCommander/Detail/hvkk?id=100&cmId=88> (Eriřim Tarihi 12.04.2023).

22/07/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/mustafa-irfan-tansel-1909-1999/?pdf=6332> adresinden erişilmiştir